

Kommuner og fylkesmannsembeter

Kontaktperson: For kommunen: Fylkesmannen. For fylkesmannen: Landbruksdirektoratet

Vår dato: 17.03.20

Vår referanse: 2020/12

Rundskriv erstatter: 2019-14

Kommentarer til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket

Dette rundskrivet gjelder for [forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket \(SMIL\)](#).

Nedenfor følger kommentarer til enkelte av bestemmelsene i forskriften, samt kort om noen saksbehandlingsrutiner. Dersom forvaltningen ikke finner svar på spørsmål om ordningen i rundskrivet, kan dere også finne [informasjon om SMIL på Landbruksdirektoratets nettside](#).

Tildeling av rammer og lokale retningslinjer

Landbruksdirektoratet tildeler årlig SMIL- ramme i tildelingsbrev til fylkesmannsembetene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Midlene skal forvaltes i tråd med forskrift og føringer gitt i [nasjonalt miljøprogram for jordbruket](#).

Fylkesmannen fordeler midlene som reguleres av SMIL-forskriften til kommunene. Kommunen skal lage lokale retningslinjer/tiltaksstrategier for SMIL (heretter kalt lokale retningslinjer) der de beskriver miljøutfordringer, og prioriterer miljøtiltak. Kommunens retningslinjer for SMIL vil være et grunnlag for fylkesmannens fordeling av midler til kommunene. Det er kommunen som prioriterer søknadene og innvilger tilskudd.

Det er kommunen som skal prioritere de miljøtiltakene som er best egnet i egen kommune innenfor de rammene som fremgår av forskriften.

Kort om endringer i forskriften de siste årene

De senere år har det vært gjennomført flere endringer i forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).

I 2015 ble SMIL-ordningen avgrenset til foretak som var berettiget produksjonstilskudd. En utilsiktet konsekvens av dette var at eiere av landbrukseiendom som har leid bort alt areal, ikke lenger kunne innvilges SMIL-tilskudd. Eier har ofte større interesse enn leietager av å gjennomføre investeringstiltak som eksempelvis utbedring av hydrotekniske anlegg og

istandsetting av verneverdige bygninger. I jordbruksoppjøret 2016 ble det derfor bestemt at eier av landbrukseiendom også kan innvilges SMIL-tilskudd så lenge det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på eiendommen. For å være berettiget SMIL-tilskudd må du ha registrert et foretak i Enhetsregisteret.

Fra 2016 var ikke lenger freda bygninger tilskuddsberettiget. Verneverdige bygninger er tilskuddsberettiget.

I 2018 kom det en endring om forlenget gjennomføringsfrist. Dersom søknaden om å forlenge gjennomføringsfristen skyldes tørke i vekstsesongen 2018, skal kommunen innvilge forlenget gjennomføringsfrist med ett år. Dette gjelder bare for saker som allerede har fått innvilget tilskudd. Endringen innebærer at søker som sender søknad om forlengelse av gjennomføringsfristen skal få forlenget fristen med ett år dersom behovet for forlengelse skyldes tørke sommeren 2018. Som tidligere kan fortsatt kommunen innvilge utsatt gjennomføringsfrist med to år. Gjennomføringsfristen kan ikke forlenges utover seks år.

I 2020 ble forskriften endret til at også eier av landbrukseiendom uten foretak kan innvilges SMIL-tilskudd, dersom det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på eiendommen.

Følgende endringer er gjort i rundskrivet

Rundskrivet utdypet det faglige og administrative handlingsrommet for bruken av SMIL-midlene og er ment som veiledende kommentarer til forskriften. Dette rundskrivet erstatter Landbruksdirektoratets rundskriv 2019-14.

Endringene i rundskrivet skyldes at det med virkning fra 1.1.2020 ble fastsatt en endring i SMIL-forskriften § 3 første ledd hvor også eier av landbrukseiendom uten foretak, kan være tilskuddsberettiget. Det er i tillegg gjort noen få rent språklige endringer som ikke innebærer noen realitetsendringer. Det er ikke foretatt noen endringer utover dette.

Søknads- og saksbehandling i Altinn/Agros

I 2019 ble det innført nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem for ordningen. Av hensyn til god saksbehandling og rapportering, skal kommunen etter beste evne besvare spørsmål i den elektroniske saksbehandlingsløsningen. En mer utfyllende veiledning om saksbehandling i Agros foreligger i egen [brukerveiledning for SMIL i Agros](#).

Innhold

Kommentarer til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket.....	1
1. Til § 1 Formål	4
2. Til § 2 Virkeområde	5
3. Til § 3 Vilkår	5
4. Til § 4 Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter	9
4.1 Innvilgelse av tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter	9
5. Til § 5 Tilskudd til kulturlandskaps- og forurensningstiltak	10
5.1 Kulturlandskapstiltak	10
5.1.1 Biologisk mangfold	11
5.1.2 Friluftsliv og tilgjengelighet	13
5.1.3 Kulturminner og kulturmiljøer	13
5.2 Forurensningstiltak	15
5.2.1 Avrenning til vann	15
5.2.2 Utslipp til luft	17
5.2.3 Plantevernmidler	17
5.3 Innvilgelse av tilskudd til kulturlandskaps- og forurensningstiltak	17
6. Til § 6 Søknad og dokumentasjon	19
7. Til § 7 Utbetaling	21
8. Til § 8 Administrasjon, klage og dispensasjon	21
9. Til § 9 Opplysningsplikt og kontroll	22
10. Til § 10 Omgjøring, tilbakebetaling og motregning	22
11. Til § 11 Ikrafttredelse	23
12. Avsluttende kommentarer	23

1. Til § 1 Formål

Ordningen skal fremme ivaretagelsen av natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket. Tilskudd etter denne forskriften skal gis til tiltak som går utover det som kan forventes som en del av den vanlige jordbruksdriften. Tilskudd etter denne forskriften skal prioriteres ut i fra lokale målsettinger og strategier.

Ivareta natur- og kulturminneverdier. Tiltak i jordbrukets kulturlandskap skal fremme kunnskapsverdier, opplevelsesverdier og bruksverdier gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting. Naturverdier omfatter biologisk mangfold, som arter og naturtyper, som er knyttet til, eller formet av jordbrukets arealbruk og driftsformer. Kulturminneverdier omfatter kulturminner og kulturmiljøer, videreføring av kulturarv (kunnskaper, tradisjoner og teknikker). Videre innbefatter natur- og kulturminneverdiene mulighet for opplevelser, friluftsliv og et variert landskapsbilde.

Redusere forurensning. Tiltak for å redusere forurensning skal redusere tap eller risiko for tap av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, vann eller luft fra jordbruksarealer, fôr eller gjødsel. Tiltak som bidrar til å redusere forurensning kan også bidra til bedre agronomisk driftspraksis og tilpasning til klimaendringer.

Tiltak utover vanlig jordbruksdrift. Ordningen skal bidra til at det blir gjennomført miljøtiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Med miljøtiltak menes tiltak som skal ivareta natur- og kulturminneverdier og/eller redusere forurensning. Å følge lovpålagte krav som gjelder kulturlandskap eller forurensning, regnes som en del av den ordinære jordbruksdriften, og skal ikke prioriteres for SMIL-tilskudd. Kommunen må vurdere hvilke miljøverdier, som normalt ivaretas gjennom vanlig drift, og hvilke miljøverdier som skal omfattes av denne ordningen.

Tiltak som skjøtsel og drift av arealer som følger av normal bruk av arealene til avling og alminnelig jordarbeiding knyttet til eksisterende drift, vil i hovedsak ikke være berettiget tilskudd etter denne forskriften. Det er først og fremst tiltak som innebærer en ekstra innsats utover dette, og som det er forbundet særlige kostnader med, som er berettiget tilskudd. Dette kan gjelde omlegging til, eller videreføring av, en driftsform som er egnet til å ivareta spesielle miljøverdier.

Lokale retningslinjer. Et formål med ordningen er å få en best mulig målretting av innsatsen og tiltakene på bakgrunn av lokale miljømessige behov og utfordringer. Kommunen skal fastsette retningslinjer for prioritering av søknader. Tilskudd til prosjekter og tiltak skal prioriteres ut fra disse retningslinjene. Lokale retningslinjer kan ikke innskrenke eller utvide forskriftens formål, virkeområde og vilkår.

Ved behandling av søknader skal kommunen gjøre en vurdering av om det omsøkte tiltaket er et prioritert tiltak i de lokale retningslinjene. Denne vurderingen bør fremkomme i begrunnelsen i vedtaksbrevet.

2. Til § 2 Virkeområde

Forskriften gjelder tiltak på landbrukseiendommer. En landbrukseiendom er en eiendom som brukes, eller kan brukes, til jord- eller skogbruk. Det er ikke noe minstekrav i forskriften når det gjelder hvor mye jordbruksareal en eiendom må ha for at det skal kunne innvilges tilskudd.

Tilskudd kan også gis til tiltak i områder som er vernet etter naturmangfoldloven eller objekter/arealer som er vernet etter kulturminneloven. Dette kan være tiltak på eiendommer som har spesielle kvaliteter knyttet til kulturminner, kulturmiljøer, gammel kulturmark, biologisk mangfold, mv., og som det er ønskelig å bevare.

3. Til § 3 Vilkår

Hvem kan motta SMIL-tilskudd? For å få innvilget SMIL-tilskudd må det foregå en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. For å kunne motta tilskudd etter forskriften som foretak, må foretaket som mottar tilskudd være registrert i Enhetsregisteret. Bestemmelsen oppstiller ingen regler om organisasjonsform, utover at foretaket må være registrert i Enhetsregisteret.

Eier eller leietager av landbrukseiendommen kan gjennom sitt foretak søke om SMIL-midler dersom foretaket driver en produksjon på landbrukseiendommen som oppfyller vilkårene for å motta produksjonstilskudd. I tillegg til å oppfylle grunnvilkårene i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (heretter PT-forskriften), må foretaket enten oppfylle vilkår for tilskudd til husdyrhold eller tilskudd til jordbruksareal, se PT-forskriften §§ 3 og 4.

Eier kan gjennom sitt foretak også søke om tilskudd etter forskriften selv om eier ikke driver selv. Vilkåret for at eier kan søke, er at det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på eiendommen. Et eksempel kan være at eier leier vekk jordbruksarealene, men ønsker å gjennomføre tiltak for å fremme biologisk mangfold på eiendommen.

Eier eller leietager må drive en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommens areal på søknadstidspunktet. Det vil si at det skal drives vanlig jordbruksproduksjon på en eller flere landbrukseiendommer med de dyreslag eller vekstgruppene det søkes tilskudd for, slik disse gruppene til enhver tid er definert i medhold av jordbruksavtalen, jf. PT-forskriften § 2. De miljøkrav som gjelder for arealet må oppfylles, jf. PT-forskriften § 4.

Dersom søker ikke eier landbrukseiendommen som tiltaket skal gjennomføres på, må det foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til å gjennomføre tiltaket. Tillatelsen bør være skriftlig.

Med virkning fra 1.1.2020 ble det fastsatt en endring i SMIL-forskriften § 3 første ledd hvor også eier av landbrukseiendom uten foretak, kan være tilskuddsberettiget. På lignende måte som for foretak, er det satt som vilkår at det foregår en produksjon på landbrukseiendommen som oppfyller vilkårene for tilskudd etter PT-forskriften.

Landbrukseiendommer som eies av offentlig myndighet. Andre ledd gir regler om tilskudd og offentlig landbrukseiendom. Etter forskriften kan landbrukseiendommer som eies og drives av stat, kommuner eller fylkeskommuner, ikke innvilges tilskudd, med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med. For eksempel der den offentlige eide landbrukseiendommen er interessant i et større prosjekt/tiltak. I tilfeller der en av landbrukseiendommene eies av kommunen, bør kommunen vurdere om habilitetshensyn tilsier at søknaden skal behandles av en settekommune.

Dersom tiltaket gjelder offentlig eiendom, eller del av en offentlig eiendom som blir leid eller forpaktet bort, kan leier eller forpakter motta tilskudd etter denne forskriften.

Miljøkrav. Tredje ledd sier hvilke miljøkrav som må oppfylles for å få innvilget tilskudd. Følgende dokumentasjon må søker ha klar på søknadstidspunktet:

- Gjødslingsplan i tråd med forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging.
- Journal over plantevernmidler som brukes på eiendommen. Journalen skal inneholde følgende opplysninger:
 - navn på plantevernmiddelet som er brukt,
 - tidspunkt for behandling og dosen som er brukt,
 - området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på.

Vi anbefaler at denne dokumentasjonen vedlegges søknaden. Dersom det ikke er hensiktsmessig å sende dette inn, bør kommunen på annen måte være sikker på at disse dokumentene foreligger på søknadstidspunktet. Søker må ha overnevnte dokumentasjon tilgjengelig ved kontroll.

Krav om kart over jordbruksareal og krav om kart over miljøverdier og andre forhold av miljømessig betydning. Forskriften sier at søker må ha kart over alle jordbruksarealene foretaket disponerer på søknadstidspunktet. Alle miljøverdier inkludert kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, samt arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet. Ettersom databaser som Gårdskart og Naturbase ofte gir en god oversikt over jordbruksarealene og de registrerte miljøverdier på eiendommen, kan saksbehandler vurdere om det finnes tilstrekkelig informasjon i nevnte kartløsninger for at saksbehandler skal kunne behandle søknaden, eller om saksbehandler må etterspørre ytterligere dokumentasjon fra søker.

Krav om kart vedlagt i søknad. Søker må gjøre seg kjent med hvilke miljøverdier som finnes på eiendommen og legge ved kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres. Vi anbefaler at søker benytter Gårdskart på nett og merker av hvor tiltaket skal gjennomføres.

Dokumentasjon når arealer er leid bort. I fjerde ledd står det at dersom arealene er leid bort må søker likevel kunne dokumentere at vilkårene i første og tredje ledd er oppfylt. Søker må sørge for at denne dokumentasjonen er klar på søknadstidspunktet, og er tilgjengelig ved kontroll. Vi anbefaler at søker i disse tilfellene har en avtale med leietaker om at dokumentasjonen foreligger og kan framvises. Avtalen bør være skriftlig.

Vilkår. I femte ledd står det at det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjekt og tiltak. Saksbehandlingssystemet Agros produserer automatisk vedtaksbrev, med innflettet informasjon fra saksbehandler. I malen for vedtaksbrev er noen vilkår standardiserte og gjeldende for alle vedtak. Vi anbefaler i tillegg at kommunen setter vilkår som er nødvendige for gjennomføring av det enkelte tiltaket.

Forvaltningens adgang til å stille vilkår for innvilgelse følger av den alminnelige vilkårslæren. Et hovedtrekk med vilkårslæren er at vilkårene som stilles må være proporsjonale mot det formål som søkes oppnådd, og ikke være urimelig tyngende.

Ved kontroll må det være mulig å se om søker har oppfylt vilkårene. Eksempler på vilkår kan være å sette krav til arbeidsutførelse (blant annet bruk av materialer, teknikk og metode), og krav til vedlikehold og sluttrapportering. Godkjent sluttrapportering og sluttregnskap skal foreligge før innvilget tilskudd sluttutbetales, jf. forskriften § 7. Les mer om vedtaksbrevet i rundskrivets kapittel 3.

Videre står det i fjerde ledd at frist for gjennomføring av prosjekt/tiltak er 3 år fra tilskuddet ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist. For mindre og enklere prosjekt/tiltak kan det være hensiktsmessig at kommunen fastsetter kortere frist. I vedtaket skal det settes dato for gjennomføringsfrist for prosjektet/tiltaket. Gjennomføringsfrist og frist for sluttrapportering er sammenfallende.

Fristen kan etter søknad forlenges med inntil 2 år, slik at maksimal arbeidsfrist blir 5 år fra innvilgingstidspunktet. Om tiltaket ikke er gjennomført innen den fastsatte fristen, faller tilskuddet bort. Hvis ikke søkeren følger opp fristen, skal tilskuddet inndras. Saksbehandlingssystemet Agros har støtte for automatisk inndragning av tilskudd etter at fristen er utløpt.

Dersom tiltaket ikke er igangsatt innen 3 år, anbefaler vi at det søkes på nytt, fremfor å gi utsatt arbeidsfrist.

Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen med ett år dersom søknaden om utsatt frist skyldes tørke i vekstsesongen 2018.

Vi anbefaler at det av hensyn til planlegging og prioritering for bruk av midlene, normalt ikke gis tilskudd til prosjekt/tiltak som allerede er påbegynt eller utført. Det er viktig at dette kommuniseres til potensielle søkere i kommunen, slik at søkere gis anledning til å planlegge tiltak i god tid. Søknaden bør være godkjent og avgjort av kommunen før tiltaket påbegynnes.

Vedtaksbrevet. [I regelverk for økonomistyring i staten](#) er det gitt bestemmelser om forvaltning av tilskuddsordninger. Tilsagn om tilskuddsbeløp på grunnlag av innvilget søknad skal bekreftes med et vedtaksbrev. Dette er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b og vedtak skal begrunnes.

Agros produserer vedtaksbrev automatisk basert på en felles mal. Det finnes maler for innvilget tilskudd, avslag og avvisning. Informasjon fra saksbehandler flettes inn i malen. Søknader kan blant annet avvises dersom søker ikke oppfyller kravene i §§ 2, 3 og 6. Samtidig har forvaltningen en alminnelig veiledningsplikt og må vurdere å etterspørre tilleggsopplysninger dersom en innsendt søknad er mangelfull, men oppfyller minstekravene. Et avvisningsvedtak trenger bare å begrunne hvorfor søknaden ikke tas til behandling, eksempelvis fordi søker ikke oppfyller kravene i § 3 eller dersom det er søkt for sent i henhold til fastsatt søknadsfrist.

Vedtaksbrevet til søkeren om innvilget tilskudd, skal inneholde:

- formål med tilskuddet
- sakens bakgrunn, hva slags tiltak tilskuddet forutsettes benyttet til og begrunnelse for vedtaket
- tilskuddsbeløp
- frist for gjennomføring av tiltaket
- vilkår som gjelder spesifikt for denne søknaden, eksempelvis metodebruk for utførelse, hva slags tiltak tilskuddet forutsettes benyttet til, hvilke rapporterings- og regnskapskrav som stilles, tidspunkt for når disse skal utføres m.m.
- utbetalingsordning
- kontrolltiltak som kan bli iverksatt, med henvisning til § 9 i forskriften
- mulige reaksjonsformer dersom tilskuddsmottaker ikke opptrer i samsvar med forutsetningene for tilskuddet, med henvisning til § 10 i forskriften
- opplysning om at innvilgelse av tilskudd ikke innebærer at tiltaket er godkjent med hensyn til annet regelverk. Før gjennomføring av tiltaket må derfor søker gjøre seg kjent med aktuelle bestemmelser i andre lover og forskrifter, for eksempel plan- og bygningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, vannressursloven og forurensningsforskriften
- opplysning om klageadgang, med henvisning til § 8 i forskriften

Det er utarbeidet maler for vedtaksbrev for SMIL i Agros. De fem øverste kulepunktene i listen overfor er særskilte fra sak til sak og flettes inn fra løsningen inn i vedtaksbrevet, mens resten av punktene håndteres som standardtekst i brevmalen.

Kommunen skal vurdere de miljørettslige prinsippene i [naturmangfoldloven](#) §§ 8-12 ved behandling av SMIL-søknader. Vurderingen av prinsippene skal komme til uttrykk i begrunnelsen i vedtaksbrevet.

4. Til § 4 Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

For å få til en mer helhetlig og samordnet miljøinnsats, og for å bidra til prosesser som sikrer bredest mulig involvering og forankring i arbeidet med spesielle miljøtiltak, kan det gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

Formålet med slike prosjekter er å legge forholdene til rette for større helhetlige miljøprosjekter over større områder, for eksempel knyttet til et vassdrag eller ei grend. Slike planleggings- og tilretteleggingsprosjekter bør lede fram til gode og konkrete kulturlandskaps- og forurensningstiltak som er nevnt i § 5.

Det kan være hensiktsmessig å gjennomføre slike prosjekter for å få ivaretatt miljøverdier i et større område på en helhetlig måte. Slike prosjekter, ofte med mange aktører, er gjerne administrativt krevende å få i gang, og det kan derfor være behov for å gi starthjelp.

4.1 Innvilgelse av tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Søknaden skal inneholde et kostnadsoverslag og en finansieringsplan.

Kostnadsoverslaget skal omfatte totale kostnader. Kostnader med planlegging, organisering og prosjektgjennomføring kan inngå i kostnadsoverslaget.

Søker skal oppgi om kostnadene til innkjøpte varer og tjenester er inklusiv eller eksklusiv mva. Søker skal oppgi beløp eksklusive merverdiavgift dersom det er fradragsrett for inngående merverdiavgift for tiltaket. Dette kan bare gjelde virksomheter som er registrert i [Merverdiavgiftsregisteret](#). Øvrige virksomheter kan oppgi beløp inklusive merverdiavgift.

Søker skal i finansieringsplanen oppgi søknadsbeløp for tiltaket, egenandel og om han har søkt eller mottatt annen finansiering til det samme tiltaket. Det kan innvilges engangstilskudd med inntil 100 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Det er likevel ønskelig at det også for slike prosjekter er medvirkning fra andre kilder, for eksempel i form av egeninnsats eller delfinansiering fra andre interessenter eller samarbeidsparter.

Prosjektet skal resultere i en plan for gjennomføring av konkrete tiltak i det aktuelle området. Prosjektet kan gå parallelt med søknad og gjennomføring av tiltak etter § 5. Da vil planleggingsprosjektet kunne være med å finansiere den administrative delen ved gjennomføringen av tiltakene etter § 5.

5. Til § 5 Tilskudd til kulturlandskaps- og forurensningstiltak

Det kan gis tilskudd til gjennomføring av tiltak som ivaretar natur- og kulturminneverdier i kulturlandskapet (kulturlandskapstiltak) og tiltak som bidrar til å redusere forurensning eller risiko for forurensning fra jordbruket (forurensningstiltak).

Tiltakene må ikke komme i konflikt med viktige naturverdier, kulturminner eller reindriftsinteresser. For å sikre god kvalitet på planer for, og oppfølging av tiltak kan det være aktuelt å ta kontakt med faglig kompetanse i landbruks- og miljøforvaltningen eller andre kompetansemiljøer. I områder med reinbeite bør søknaden legges fram for reinbeitedistriktet før den blir avgjort.

Arbeidet med oppfølging av vannforskriften og utarbeidelse av regionale miljøprogram innebærer at fylkesmannen kan prioritere områder for gjennomføring av vannmiljøtiltak. Disse prioriteringene skal det tas hensyn til ved behandling av SMIL-søknader. Miljøutfordringene i vann og behov for tiltak er omtalt i de regionale vannforvaltningsplanene og i tiltaksanalyser for vannområdene. Prosjektledere i vannområdene og fylkesmannen kan gi mer informasjon om dette.

I Agros skal saksbehandler oppgi hvilken tiltakskategori og tiltaksgruppe som passer best for det omsøkte tiltaket. Disse opplysningene brukes for å undersøke forhold rundt tiltaket og for å innhente statistikk. [Her finner du nærmere beskrivelse av miljøtema og tiltaksgrupper for SMIL i Agros.](#) Agros er under utvikling og nye tiltakskategorier kan komme til. Miljøtemaene følger samme inndeling som nasjonalt miljøprogram. [Mer om nasjonalt miljøprogram finner du her.](#)

Nedenfor er ytterligere beskrivelser og eksempler på tiltak.

5.1 Kulturlandskapstiltak

Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom istandsetting, skjøtsel, og vedlikehold ivaretar natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap.

Tilskudd kan eksempelvis gis for å :

- ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap
- ta vare på variasjonen i jordbrukets verdifulle kulturlandskap
- ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbruket
- bedre status for truede arter i jordbruket
- øke bruk og vern av jordbrukets genetiske ressurser
- å bedre tilstanden til kulturminner og kulturmiljøer i jordbruket
- bedre allmenhetens tilgang til jordbrukslandskapet

Ved prioritering av tiltak må det tas hensyn til behov for tiltak og forventet effekt. Føringer for å få en god målretting av miljøinnsats i forhold til behov er bl.a. gitt i nasjonalt miljøprogram, regionalt miljøprogram og lokale retningslinjer.

5.1.1 Biologisk mangfold

Det kan gis tilskudd til tiltak som ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark.

Biologisk mangfold er mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene.

Gammel kulturmark er arealer med vegetasjon utformet ved slått, beiting, styving, brenning eller andre driftsformer gjennom en lang periode, ofte uten tilførsel av gjødsel, og med et plante- og dyreliv som skiller seg fra det som ellers kan være vanlig i området. Slik kulturmark kjennetegnes også ved spor etter gamle driftsmåter (i terrengoverflaten, rydningsrøyer, murer, styvingstrær, m.m.) og andre kulturminner i området (gravhauger, hustufter, m.m.). Arealene er ikke preget av moderne jordarbeiding, men er dominert av naturlig gras- og urtevegetasjon. Det kan også være innslag av små, tidligere dyrka åkrer i gammel kulturmark.

Tiltakene kan bidra til å:

- fremme biologisk mangfold gjennom å ivareta planter og dyr i kulturlandskapet og kulturbetinget plante- og dyreliv.
- bevare livskraftige bestander og opprettholde leveområder og spredningsveier for planter og dyr i eller i tilknytning til kulturlandskapet.
- ivareta gammel kulturmark og fremme ivaretagelse av det biologiske mangfoldet og landskapsbildet knyttet til den gamle kulturmarka.

Aktuelle tiltak kan være etablering, restaurering, utbedring og skjøtsel av områder og landskapselementer som bidrar til å utvikle og ivareta leveområder og spredningsveier for planter og dyr, istandsetting og skjøtsel gjennom beiting, brenning, slått, styving eller annen form for høsting av gammel kulturmark.

Tiltak som legger til rette for økt biologisk mangfold kan også være etablering av varig vegetasjon for økt omfang av naturlig grønnstruktur, økt trivsel og forbedring av landskapsbildet (landskapsplantinger).

Trua natur, utvalgte naturtyper og prioriterte arter. Det kan gis tilskudd for å ta vare på trua natur. De utvalgte naturtypene og prioriterte artene skal forvaltes etter målrettede handlingsplaner. Istandsetting av de utvalgte naturtypene hule eiker, slåttemark, slåttemyr og kystlynghei er eksempler på SMIL- tiltak som fremmer biologisk mangfold. Naturbeitemark, særlig strandeng og sanddynemark er andre eksempler på trua naturtyper som er tilknyttet jordbrukets kulturlandskap og som kan settes istand gjennom SMIL-midler. Disse vil være avhengig av rydding, slått eller beite for å bli ivaretatt.

Pollinerende insekter. Det kan gis tilskudd til pollinatorvennlige tiltak. Levedyktige bestander av villbier og andre pollinerende insekter har stor betydning for naturmangfold og matproduksjon. [Nasjonal pollinatorstrategi - Ein strategi for levedyktige bestandar av villbier og andre pollinerande insekt](#) kom i 2018. Det jobbes med å utarbeide en tverrsektorell tiltaksplan for å følge opp strategien.

Gjennom aktiv skjøtsel av kulturlandskapet og tilrettelegging for pollinatorer i jordbruket, kan den enkelte driver bidra til å sikre leveområdene for pollinerende insekter. Variert landskap og et mangfold av naturtyper med tilgang til egne yngleområder, oppvekstområder og mat er helt avgjørende for at pollinatorer skal klare seg. Kantsoner, slåttemark og naturbeitemark er eksempelvis områder som er viktige for pollinatorer.

For pollinerende insekt vil aktiv bruk av slåttemark, naturbeiter og kystlynghei, gjennom slått og beiting, være positivt.

Fjerning av fremmede skadelige arter. Fjerning av fremmede skadelige arter i jordbrukets kulturlandskap kan være et eksempel på tiltak som kan ivareta eller gi økt biologisk mangfold. De negative effektene av skadelige fremmede arter er omfattende og økende, og for å nå internasjonale og nasjonale føringer og målsettinger, er det behov for både en styrking og en hardere prioritering av innsatsen. I Norge samarbeider sektormyndighetene om tiltak mot skadelige fremmede organismer. I 2019 skal det vedtas en tverrsektoriell tiltaksplan mot skadelige fremmede organismer med utgangspunkt i [tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter](#) fra 2007. I arbeidet med den tverrsektorielle tiltaksplanen arbeides det blant annet med:

- Hvilke arter som bør prioriteres for bekjempelse, og i hvilke områder.
- Omforent og oppdatert bekjempelsesmetodikk for de artene som blir prioritert for bekjempelse.
- Hvilke innførsels- og spredningsveier som bør prioriteres for tiltak.

For bruk av plantevernmidler forutsetter dette tillatelse enten fra kommune eller Mattilsynet alt ettersom tiltaket skal skje i nærheten av vassdrag. Se mer om dette i Mattilsynets veileder om bruk av plantevernmidler. I tillegg skal all bruk av plantevernmidler dokumenteres, jf. § 3 tredje ledd.

Skog og utmark. Tiltak for å fremme biologisk mangfold i skog og utmark omfattes bare dersom den aktuelle lokaliteten er gammel kulturmark. Dette kan for eksempel være utslåtter eller seterområder.

Etablering av beite på areal som ikke kan klassifiseres som gammel kulturmark (for eksempel i skog/utmark) er ikke et SMIL-tiltak. Det kan vurderes om slike tiltak kan være aktuelle innenfor ordningen «Tiltak i beiteområder».

5.1.2 Friluftsliv og tilgjengelighet

Tilgjengelighet og opplevelser i landskapet. Det kan gis tilskudd til tiltak som tilrettelegger for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet, og som holder verdifulle områder åpne. Tilskuddet kan gis for å bedre allmennhetens tilgang til jordbrukslandskapet.

Forskriften skal stimulere til tiltak som øker muligheten for rekreasjon og friluftsliv i jordbrukets kulturlandskap gjennom å legge til rette for ferdsel til fots og opplevelser. Det kan gis tilskudd til sammenhengende sti- og turveinett i tilknytning til veier i landskapet, viktige linjedrag i landskapet og forenkling av adkomsten til utmark og strandsoner.

Ved utforming av slike tiltak, må en være varsom og unngå vesentlige negative effekter på natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap. Kommunen bør derfor være varsom med å gi tilskudd til tiltak som legger til rette for parkering eller ferdsel med motorkjøretøy. Ved ønske om steinlegging av eks gamle veifar og ferdselsårer bør det vises særlig varsomhet og kulturminnemyndighetene bør involveres, se omtale av kulturminnetiltak nedenfor.

Tiltak som tilrettelegger for ferdsel, bør i prinsippet ikke omfatte turveier og stier i skog og utmark. Når slike turveier og stier må gå via skog- og utmarksområder for å oppnå gode helhetsløsninger, kan det imidlertid være aktuelt at veier og stier i utmark også inkluderes i tiltaket som det gis tilskudd til.

Aktuelle tiltak kan være knyttet til etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder og sikre tilgjengelighet til kulturminner og kulturmiljøer for allmennheten, dersom dette er ønskelig. Tilskuddet kan gis til investering i adkomst, porter, gjerdeklyv og annen tilrettelegging. Andre aktuelle tiltak er merking av ferdselsårer og utarbeidelse av enkel informasjon. I tillegg kan det være aktuelt at grunnlaget for tilskuddet inkluderer kompensasjon for vesentlig ulempe forbundet med allmenn ferdsel, for eksempel avlingstap.

5.1.3 Kulturminner og kulturmiljøer

Det kan gis tilskudd til kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting etter kulturminnefaglige retningslinjer.

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter som det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng, jf. § 2 i kulturminneloven.

Verneverdig bygning er arkitektonisk eller kulturhistorisk verdifull bygning som ikke er fredet, men som likevel bør bevares etter antikvariske metoder og prinsipper. Forskriften omfatter ikke freda bygninger.

Eksempler på kulturminner i tilknytning til jordbrukslandskapet:

- alle slags bygninger på gårdstun og i inn- og utmark, fra våningshus og driftsbygninger til utløe, koier og kvernhus.
- boplasser, hustufter og ruiner, gammetufter, gårdshauger.
- gravhauger og –røyser, helleristninger, offersteder, varp.
- rydningsrøyser, veiter/vanningsanlegg, bakkemurer, terrasseringer, tre- og steingjerder, elveforbygninger.
- gamle veifar, stier, veimerker, klopper, vad, tre- og steinbruer, geil/fegater
- jakt-, fiske- og fangstinnretninger, stakktufter, jernvinneplasser, kull- og tjæremiler, fløtningsdammer.
- bygdeborger, varder/veter.

Eksempler på kulturmiljøer i jordbrukslandskapet:

- gårdstun, seteranlegg, en samling gravhauger, naustmiljø.

Kulturminnemyndighetene har ansvar for kulturminner og kulturmiljøer som er fredet etter lov om kulturminner. Disse skal behandles særskilt. Regional kulturminneforvaltning må kontaktes ved for eksempel istandsetting av freda kulturminne eller skjøtsel omkring en automatisk freda gravhaug, dersom dette går utover tradisjonell bruk av området til slått eller beiting. Sametinget skal kontaktes dersom det aktuelle tiltaket berører freda samiske kulturminner.

Forskriften omfatter skjøtsel av vegetasjon på og omkring kulturminner og kulturmiljøer, samt vedlikehold, istandsetting, bevaring og planlagt bruk av kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger.

Alle tiltak som gjelder kulturminner og kulturmiljøer bør gjennomføres etter prinsipper som kulturminneforvaltningen legger til grunn. Dette er bl.a:

- bevare mest mulig av kulturminnets opprinnelige elementer eller kulturmiljøets egenart og helhet
- foreta så få forandringer som mulig, reparasjoner fremfor hel utskifting
- bruke tradisjonelle, stedegne materialer, håndverksteknikker og farger

5.2 Forurensningstiltak

Det kan innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som bidrar til å redusere forurensning, eller risiko for forurensning, fra jordbruket. Dette kan omfatte tiltak som reduserer erosjon og tap av jord, næringsstoffer og plantevernmidler. Det kan også omfatte tiltak for å redusere forurensende utslipp til luft.

Formålet med tiltakene vil være å

- sikre godt vannmiljø i jordbrukspåvirkede vannforekomster.
- redusere utslipp av ammoniakk fra jordbruket.
- redusere utslipp av klimagasser fra jordbruket.
- redusere helse- og miljørisikoen ved bruk av plantevernmidler i jordbruket.

Ved prioritering av tiltak må det tas hensyn til behov for tiltak og forventet effekt. Føringer for å få en god målretting av miljøinnsats i forhold til behov er blant annet gitt i nasjonalt miljøprogram, regionale vannforvaltningsplaner, regionalt miljøprogram og kommunale tiltaksstrategier.

Ved tiltak i vannløp må det utvises særlig varsomhet og ved tvil om tiltaket kan gjennomføres i henhold til vannressursloven § 8 må kommune, fylkesmannen eller NVE kontaktes.

5.2.1 Avrenning til vann

Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, kumdammer, gjenåpning av bekkelukkinger mm. Hensikten med slike tiltak er å redusere risikoen for erosjon og avrenning av næringsstoffer. Behov for utbedring av hydrotekniske anlegg kan skyldes både skader på anlegget og underdimensjonering grunnet klimaendringer mv. Tiltak kan gjennomføres på jordbruksarealer og/eller i vannløp. Vanlig grøfting/drenering av jordbruksareal faller utenfor forskriftens formål. Dreningstiltak kan vurderes innenfor ordningen «Drenering av jordbruksjord». Avskjæringsgrøfter for å redusere erosjon og arealavrenning kan omfattes i den grad dette ikke er en del av et ordinært større dreneringsarbeid.

Kumdammer er tiltak som både har til hensikt å utbedre hydrotekniske anlegg og rense overflatevann.

Gjenåpning av bekkelukkinger innebærer graving av åpen kanal til erstatning for eksisterende lukka bekk eller avløp, fortrinnsvis av anlegg som må utbedres. Dette vil bidra til større selvrensende effekt i vannet og kan ha også betydning for pollinerende insekter, biologisk mangfold, landskapshensyn mv.

Erosjonssikring av elve- og bekkekanter, flomdempende tiltak mm.

Erosjonssikring av elve- og bekkekanter kan for eksempel omfatte steinsetting av utsatte partier.

Flomdempende tiltak er tiltak som forsinker avrenning og som ved kraftig nedbør kan redusere flomtopper og erosjon. Et egnet tiltak kan være fordrøyningsdammer, og andre løsninger som blant andre NIBIO har prøvd ut, som kvistdammer m.m. Formålet er å bremse opp vannet for å unngå høy flomtopp nedstrøms.

Fangdammer, andre økologiske rens tiltak. Fangdammer og andre økologiske rens tiltak skal redusere negative miljøvirkninger av erosjon og avrenning av næringsstoffer og plantevernmiddelester ved hjelp av naturens selvrensingsevne. Aktuelle tiltak er etablering av fangdammer, våtmarksområder, rensedamper og vegetasjonssoner for rensing og beskyttelse.

For fangdammer kan også tømning av fangdammen prioriteres for tilskudd, men det skal fremgå av søknaden om tilskuddet blir gitt til etablering av ny fangdam eller tømning av eldre fangdam.

Miljøplantinger. Med miljøplantinger forstås blant annet klimaplanting og leplanting, det vil si etablering av varig vegetasjon som le for å beskytte jordbruksområder og for å bedre klimaet for planter og husdyr, samt for å skape bedre arbeidsmiljø, trivsel og vern av bygninger.

Det er også aktuelt med tilplanting av kantvegetasjon, busker og trær, langs bekker og elver blant annet for å stabilisere kanter m.m.

Omlegging fra drift med åpen åker til mer miljøvennlig og ekstensiv planteproduksjon på spesielt erosjonsutsatte arealer. Det kan gis engangstilskudd til tiltak forbundet med omlegging til planteproduksjon som gir bedre beskyttelse mot erosjon. Omleggingen bør ha et varig perspektiv. De mest aktuelle tiltakene er tilrettelegging for beiting av husdyr og høyproduksjon, og det kan gis støtte til omleggingskostnader, bygging av høytørke o.l.

Tiltak mot avrenning fra veksthus. I noen tilfeller kan avrenning eller utslipp fra veksthus utgjøre en forurensningsrisiko, og tiltak for å samle opp avrenningsvann eller tiltak for å redusere forurensning fra veksthus kan omfattes av ordningen.

Andre tiltak. Det kan også være aktuelt med tiltak for å redusere eller hindre avrenning fra husdyrgjødsel i utekveer og samleplasser for beitedyr, avrenning fra rundballer m.m. Det bør imidlertid være tiltak med tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg.

Ved vurdering av søknader som gjelder bygningstekniske tiltak må det i særlig grad skilles mellom vanlig jordbruksdrift og hva som kan betraktes som spesielle miljøtiltak, og som det

kan gis tilskudd til etter denne forskriften. Ved oppstart/nyetablering skal alltid nødvendige miljøhensyn ivaretas.

5.2.2 Utslipp til luft

Dekke over eksisterende gjødsellager. Det kan gis engangstilskudd til etablering av dekke over eksisterende gjødsellager. Etablering av dekke demper utslipp til luft, særlig av ammoniakk. Mange typer dekke kan også utvide lagerkapasiteten gjennom å lede nedbør vekk fra lageret. For enkelte foretak kan tiltaket derfor også være ledd i å innfri minstekrav til lagerkapasitet, noe som faller inn under vanlig jordbruksdrift, jf. forskriften § 1, og som i så fall kan tale imot SMIL-tilskudd. Det er imidlertid vanskelig å trekke en slik kategorisk grense. Det avgjørende i søknadsbehandlingen må uansett være at tiltaket forebygger utslipp til luft. Det kan samtidig telle positivt om dekket bidrar til å styrke lagerkapasiteten, bl.a. fordi det kan sikre at foretaket vil holde løsningen ved like.

Det finnes ulike løsninger for dekke på gjødsellager som har ulike kostnader. Det er et krav for å gi tilskudd at det nyttes en løsning av varig karakter tilpasset det aktuelle lageret.

5.2.3 Plantevernmidler

Rensetiltak for å redusere tap av plantevernmidler. Det kan for eksempel gis støtte til spesielle investeringer som reduserer risiko for tap av plantevernmidler, som biobed ved påfyllingsplasser og lignende.

5.3 Innvilgelse av tilskudd til kulturlandskaps- og forurensingstiltak

Søknaden skal inneholde et kostnadsoverslag og en finansieringsplan.

Kostnadsoverslaget skal omfatte totale kostnader. Kostnader med planlegging, organisering og prosjektgjennomføring kan inngå i kostnadsoverslaget.

Søker skal oppgi om kostnadene til innkjøpte varer og tjenester er inklusiv eller eksklusiv merverdiavgift. Søker skal oppgi beløp eksklusive merverdiavgift dersom det er fradragsrett for inngående merverdiavgift for tiltaket. Dette kan bare gjelde virksomheter som er registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Øvrige virksomheter kan oppgi beløp inkl. mva.

Søker skal i finansieringsplanen oppgi søknadsbeløp, egenandel og om han har søkt eller mottatt annen finansiering til det samme tiltaket.

Det kan det gis engangstilskudd med inntil 70 prosent av godkjent kostnadsoverslag. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold, kan det gis tilskudd med inntil 100 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Kommunen kan sette lavere tilskuddsprosent for de ulike tiltakene. Grunnlaget for tilskudd er kostnadsoverslaget og finansieringsplanen for det

planlagte tiltaket. Alle kostnader med gjennomføring av tiltaket (materialer, arbeid inklusiv utarbeiding av nødvendige planer) kan inngå i tilskuddsgrunnlaget.

Behov for varige skjøtselstiltak skal normalt gjennomføres innenfor regionalt miljøprogram. For enkelte investeringstiltak innenfor SMIL-ordningen kan det være aktuelt å yte tilskudd for å sikre nødvendig årlig skjøtsel. Eksempler på dette er skjøtsel for å ivareta biologisk mangfold, spesielt verdifulle og verneverdige kulturlandskap, eller skjøtsel for å sikre god etablering av nye plantinger av tre og busker (miljøplantinger).

Tilskudd til slike årlige tiltak kan gis som et engangstilsagn og utbetales årlig etter hvert som arbeidet gjennomføres. Det kan ikke gis tilsagn om tilskudd til årlige skjøtselstiltak ut over en periode på inntil tre år.

Det skal normalt ikke gis SMIL-tilskudd til innkjøp av maskiner eller annet løst teknisk utstyr.

6. Til § 6 Søknad og dokumentasjon

Søknadsfrist og søknadsskjema. I § 6 første ledd står det at kommunen bestemmer hvilke søknadsfrister som skal settes. Kommunen bør fastsette søknadsfrist og at denne bør kunngjøres, og innholdet i de lokale retningslinjene må være offentliggjort på kommunens nettside.

I § 6 andre ledd står det at det skal brukes søknadsskjema utarbeidet av Landbruksdirektoratet. Kommunen skal oppfordre alle til å søke elektronisk. Det elektroniske søknadsskjemaet finnes på Altinn sine nettsider.

Søker logger seg på gjennom ID-porten/Altinn, fyller ut søknad og sender inn elektronisk. På Landbruksdirektoratets nettsider ligger det forklaring om hvordan søker får tilgang til søknadsskjema inkludert lenker til skjema, regelverk og annen nyttig informasjon til søker.

Den elektroniske søknaden sendes automatisk til den kommunen hvor søker har oppgitt at hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.

Landbruksdirektoratet kan gi ut pdf-skjema til søkere som ikke har mulighet eller absolutt ikke vil søke elektronisk. Det antas at de fleste som skal søke om SMIL er vant til å bruke digitale offentlige tjenester, og at det kun i noen sjeldne tilfeller er behov for pdf-skjema.

Dokumentasjon. I § 6 andre ledd står det videre at søker skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket/prosjektet.

Det elektroniske søknadsskjemaet inneholder felter som søker systematisk må gå igjennom og fylle ut.

Søknaden skal som et minimum inneholde:

- beskrivelse av tiltaket med forventede resultater:
 - Hva som skal gjøres
 - Beskrivelse av området og tilstanden til arealet/bygningen el.
 - Hvor tiltaket skal gjennomføres.
 - Beskriv omfang av og formål med tiltaket
 - Hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer etc.)
 - Hvem som skal utføre tiltaket
 - Begrunnelse for hvordan dette miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap/og eller redusere forurensingen
- fremdriftsplan som beskriver oppstart og når tiltaket skal avsluttes
- kostnadsoverslag

- finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak

Vilkår om kart og vilkår knyttet til miljøkrav, jf. forskriften § 3 tredje ledd, må oppfylles. Kommunen må forsikre seg om at søker kan dokumentere at det foreligger gjødslingsplan og plantevernjournal der dette er pålagt

Søknaden bør utover dette inneholde informasjon om forhold som kommunen mener er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling. Dette kan være øvrige miljømessige forhold, nødvendige tekniske planer, mv.

Kommunen må vurdere hvilken dokumentasjon som er nødvendig for ulike saker eller sakstyper. Oversikten nedenfor viser opplysninger det kan være aktuelt å legge ved søknaden:

- kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres
- fotografier/tegninger, som viser arealer, bygninger, bygningsmiljøer og/eller objekter som det søkes tilskudd til, før tiltaket settes i gang
- for bygninger - kostnadsoverslag fra bygningskyndig, beskrivelse av bygning og eventuell bygningsskade, nåværende og framtidig bruk, samt eventuell omtale av verneverdi
- for hydrotekniske tiltak- kostnadsoverslag fra entrepenør og beskrivelse av dagens tilstand, informasjon om tidligere arbeid
- i reindriftsområder - oversiktskart som viser reindriftens arealbruk i området
- skriftlig godkjenning/avtale fra landbrukseiendommens eier dersom det er en annen søker
- skriftlig avtale om gjennomføring av fellestiltak
- skriftlig godkjenning fra berørte naboer før igangsetting av tiltak

I § 6 tredje ledd står det at når tiltaket er gjennomført skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev, jf. rundskrivets kapittel 3.4.

Underskrifter. Elektronisk søknad om SMIL-tilskudd på landbrukseiendom skal sendes inn av søker. Siden elektronisk søknad sendes via Altinn anses søknaden som elektronisk godkjent av søker når den er sendt inn. Dersom søkeren ikke er eier av landbrukseiendommen, skal det foreligge skriftlig samtykke fra landbrukseiendommens eier om at tiltaket kan gjennomføres.

Hvis søknaden gjelder fellestiltak, skal én deltaker stå som ansvarlig søker og sende inn søknaden på vegne av alle deltakerne, basert på skriftlig fullmakt.

7. Til § 7 Utbetaling

Kommunen kan utbetale inntil 75 prosent av tilskuddet etter hvert som tiltakshaver har dokumentert utgifter til godkjente tiltak. Utbetaling av tilskudd skjer etter anmodning til kommunen. Minst 25 prosent av tilskuddet holdes tilbake inntil tiltaket er fullført, nødvendig dokumentasjon og sluttrapporteringen er godkjent jf. rundskrivets kapittel 6.

Sluttrapporteringen bør som et minimum inneholde:

- beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført, samt beskrivelse av eventuelle avvik fra det som ble opplyst i søknad og krav i vedtaksbrev.
- regnskap for tiltaket, inkludert inntekter og utgifter. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.

Nærmere krav til rapporteringen og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

8. Til § 8 Administrasjon, klage og dispensasjon

Administrasjon. I § 8 første ledd står det at kommunen fatter vedtak etter denne forskriften. Kommunen har ansvar for at saken er så godt opplyst som mulig når vedtak fattes jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

I § 8 ande ledd står det at kommunen skal fastsette overordnede retningslinjer (lokale tiltaksstrategier) for prioritering av søknadene. Disse retningslinjene bør inneholde miljøfaglige kriterier, og eventuelle andre kriterier, som gir kommunen et godt grunnlag for å prioritere mellom søknadene.

Retningslinjene skal fastsettes i dialog med fylkesmannen og næringsorganisasjonene lokalt. Dette betyr at før retningslinjene vedtas av kommunen, skal de vurderes i sammenheng med fylkets strategier for regionalt miljøprogram, og næringsorganisasjonene skal ha hatt mulighet til å gi innspill.

Klage. I § 8 tredje ledd står det at vedtak fattet av kommunen kan påklages til fylkesmannen innen tre uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen sendes kommunen som vurderer hvorvidt klagen tas til følge. Dersom kommunen ikke tar klagen til følge skal den sendes videre til fylkesmannen med en uttalelse.

Dispensasjon. I § 8 fjerde ledd står det at fylkesmannen i særlige tilfeller kan gi dispensasjon fra forskriften. For å gi dispensasjon må det søkes til fylkesmannen om dispensasjon. «Særlige tilfeller» innebærer at det må foreligge spesifiserte, klare og relevante grunner som er av en slik karakter at de hensyn som ligger til grunn for bestemmelsen kan settes til side. Det må foreligge forhold utenfor søkeres kontroll som har

hindret søker i å oppfylle vilkårene som er satt for tilskuddet. At søkeren eksempelvis har glemt søknadsfristen er ikke et slikt «særlig» forhold. Dispensasjon skal kun anvendes i helt spesielle situasjoner, og skal begrunnes godt. En dispensasjon kan ikke innvilges i strid med formålet med ordningen.

9. Til § 9 Opplysningsplikt og kontroll

Opplysningsplikt. I § 9 første ledd står det at alle søkere av tilskudd plikter å gi de opplysninger som kommunen, fylkesmannen, Landbruksdirektoratet eller Riksrevisjonen mener er nødvendig i forbindelse med søknad, utbetaling av tilskudd eller kontrolltiltak.

Kontroll. Kommunen må vurdere hvilken kontroll av søkers opplysninger som er nødvendig. I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset og at bare relevante opplysninger kan kreves. Typisk vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å kunne fatte vedtak om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør en effektiv kontroll av om tilskuddsutbetalingen er i overensstemmelse med forskriften og vilkårene som er satt i vedtaket.

Kommunen er også ansvarlig for at det gjennomføres tilstrekkelige kontrolltiltak for å sikre at tilskuddet nyttes i tråd med forutsetningene. Det kan være aktuelt å kontrollere foretakets bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet.

I § 9 andre ledd står det at kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan gjennomføre stedlig kontroll hos foretaket. En stedlig kontroll skal følge bestemmelsene i forvaltningsloven § 15.

10. Til § 10 Omgjøring, tilbakebetaling og motregning

Kommunen har ansvar for å føre tilsyn med at vilkårene for tilskuddet blir overholdt. I § 10 står det at vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt, dersom det avdekkes forhold som er i strid med forutsetningene. Dette kan for eksempel være at prosjektet eller tiltaket ikke blir gjennomført innen fastsatt arbeidsfrist, eller ikke blir gjennomført som forutsatt ved innvilgelse. Da skal kommunen vurdere om tilskudd skal kreves tilbakebetalt, og i så fall hvor mye det er rimelig å kreve tilbake.

For at tilbakebetaling skal kunne kreves, må vedtaket hvor tilskuddet ble innvilget omgjøres etter forvaltningsloven § 35. Før kommunen fatter vedtak etter denne bestemmelsen, skal tilskuddsmottaker varsles og gis anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, jf. forvaltningsloven § 16.

I § 10 står det videre at kravet kan motregnes i tilskudd som utspringer av mottakerens landbruksvirksomhet. Dersom tilbakebetaling ikke skjer innen den frist som blir gitt, kan

det kreves forsinkelsesrenter i tillegg, jf. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling mv.

11. Til § 11 Ikrafttredelse

Forskriften, ble fastsatt 4.2.2004 med endringer av 3.9.2014, 16.2.2015, 17.2.2015 og 16.12.2016, 26.10.2018, 20.12.2019 hvor sistnevnte trådte i kraft 1.1.2020. Dette rundskrivet trer i kraft straks. Samtidig bortfaller rundskriv 2019-14.

12. Avsluttende kommentarer

Håndtering av inndratte midler

Inndratte midler i løpet av året kan kommunen beholde og disponere på nytt. Udisponerte midler hos kommunene ved årsskiftet vil bli trukket tilbake til fylkesmannen.

Fylkesmannen må følge med på forbruket av midler i kommunene og sørge for en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene. Fylkesmannen har anledning til å omfordele udisponerte midler i løpet av året i Agros. En slik omfordeling må skje i tett dialog med de berørte kommunene.

Landbruksdirektoratet anbefaler at fylkesmannen innen 1. september hvert år innhenter statusrapport fra kommunene om forbruksprognoser, med forventet sum for innvilgninger, ubrukte midler per 1. september og antatt udisponerte midler ved årsslutt. Kommuner som har behov for mer midler må melde fra om dette til fylkesmannen. Fylkesmannen kan da i dialog med kommunene, vurdere å omfordele den ubrukte ramma dersom midlene kan benyttes i andre kommuner.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Vibeke Godal
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.